

Гојко СУБОТИЋ

ХУМАНИСТИЧКА МИСИЈА МИЛОРАДА МИХАИЛОВИЋА

Реч на комеморацији 21. септембра 1995.

Када у оваквој прилици старији сведочи о млађем и наставник о студенту, жалост је дубља, а казивање теже. Ремети се ред и чини се неправда. Могуће је једино да се забележи оно што млађи не памте и да се цео живот боље сагледа. А од самог почетка, од првих дана на факултету када се, још дечачког лика, везао за историју уметности, Милорад Михаиловић је доследно показивао особине које су одликовале и његов карактер и његов стручни рад. Достојанство, одмереност и племенитост подједнако су се испољавале и у свакодневном опхођењу, и у начину на који је приступао послу и у његовом писању.

Успешно полажући испите на Филозофском факултету, где је у то време, на челу са професором Светозаром Радојчићем, предавао низ младих његових следбеника из прве послератне генерације – поменимо Војислава Ђурића, Дејана Медаковића, Јованку Максимовић, Војислава Кораћа – показао је интересовање понајвише за средњи век. На то су свакако утицале и студентске екскурзије и летње праксе организоване по старим споменицима наше некада пространије и отворене земље, на којима су се непосредно упознавале градитељске идеје, схватање простора и начин зидања, одгонетале поруке исписане на зидовима, тумачио сликани украс у унутрашњости храмова и пратиле представе српских средњовековних владара и властеле све до обала Охридског језера. У опуштеној атмосфери, упознавали су се, трајно упијали и заволели стил и облици наше старе уметности, због чега није чудно да се део младих историчара уметности по завршетку посветио студијама средњовековне прошлости. Међу њима је био и Мики Михаиловић, даровит, сензибилан и предан струци. Из љубави према овом сегменту уметничког наслеђа проистекла је и његова студиозно писана расправа о Новој Павлици, задужбини браће Вука и Стефана Мусића, сестрића кнеза Лазара и несрећних учесника у његовом боју. Ослоњен на писане изворе и заснован на брижљивој студији историјско-уметничке грађе, његов рад је изгледао као увод у трајно бављење средњим веком. Касније, резултати ових истраживања објављени су и у монографији о споменику, коју је у серији Републичког завода за заштиту споменика културе са арх. Мирком Ковачевићем објавио пре неколико година. Али, као и многи други посленици музејске струке који се у својим установама, због њихове шире

делатности, баве разноврсном уметничком материјом, Мики Михаиловић је већи део својих снага посветио савременом сликарству и скулптури.

А онда је дошао велики изазов који од њега као стручњака и директора захтевао много упорног и систематског рада: преградња и прилагођавање старог здања Гимназије, драгог генерацијама краљевачких ђака, у нову кућу Народног музеја. Управо ове године, трагичне због ненаданог његовог одласка, окончао је највећи део посла на згради и свечано отворио њене нове одаје. У јавности се убрзо пронео глас да је у адаптацији архитекте Палишацког, познатог по успелом прилагођавању старих објеката у музејске, у Краљеву добијен најлепши изложбени простор. Са својим сарадницима, отворио је одмах, једну за другом, две изванредне изложбе – прву, Миодрага Протића који је за данашњу зграду Музеја везан гимназијским данима проведеним у њој, и другу, великог сликара исте генерације, Лазара Возаревића, уклете судбине, чији је живот такође несрећно прекинут. Сарађујући са другима, многобројне госте је затим сачекао *Молишвом у јори*, која је с великим успехом представила богатство облика и топлину ентеријера наших старих цркава од дрвета, а своје активно учешће у савременом уметничком животу обележио је изложбом »9+«. Најзад, све се десило током само неколико месеци, припремљена је са колегама из Сомбора изузетна изложба келтске културе коју М. Михаиловић није стигао да отвори.

Музеј је у новим просторијама морао да постане – као директор је то добро знао – жариште културних збивања у граду, не само ликовних. Због тога му је наменио улогу коју у старим условима није могао да има. Са младим сарадницима, који су срдечно прихватили нове услове рада, приређивао је концерте које су, окружене експонатима, посетиоци могли да слушају, у новим светлим просторијама, а сам Музеј је постао и место значајног окупања научних радника. Непосредно пред довршетак зграде, са установама из Београда и Пријепоља, био је изванредан домаћин великог симпозијума посвећеног четиристотој годишњици спаљивања моштију св. Саве. На путевима који су обележили идеје и делатности великог српског архијереја и писца, чула су се саопштења посвећена његовом делу, а учесници су по повратку дуго говорили о вредним и пажљивим организаторима овог сусрета. На крају, средином лета, у новом простору Музеја окупили су се и стручњаци који су изложили своја саопштења о манастиру Жичи. Четрдесет пет научних радника обогатило је новим знањима и тумачењима прошлости овог великог духовног средишта управо под кровом Народног музеја, који је својом делатношћу и мисијом – за то се залагао Милорад Михаиловић – највише био позван.

У свом пуном успону, најделатнији од свих сродних установа, Музеј је доживео преображај који ће трајно остати везан за личност Милорада Михаиловића. Он је споменик његовог преданог рада, а изгледом и атмосфером коју је Мики Михаиловић неговао, израз је његове ведре, добре и сталожене природе.

Мислим да ћемо бити најближе његовим мислима ако његовој драгој породици пожелимо храбрости и кажемо да ценимо племенитост и све што је учинио у науци и култури своје средине. Народном музеју пожелимо да следи његов корак и сачува дух разумевања, рада и љубави који му је он усадио.

